

dorff (7); musvitten tikker som en knækket cykel-
ege *Niels E. Nielsen* (8).

Det er tyst derude, · kun med sagte pik på rude ·
melder sig den små musvit *St. St. Blicher*, Træk-
fuglene (1838). En lille fugl har pikket på min
rude, · en simpel bondefugl, en grå musvit. · Det
er så fattig-bart, så koldt derude, · frost binder
jorden, alt er dødsens-hvidt. ·· Et kødben har jeg
hængt til dig i linden, · det svinger rytmisk op og
ned for vinden. · Der finder du hver dag lidt spar-
som davre, · mens travle spurve mætter sig med
havre. ·· Vel mødt, musvit. Sig kan du fred be-
bude, · når julens klokker ringer over land? ·
Dvæl i mit tagskæg, pik kun på min rude, · jeg
hjælper dig, min ven, så godt jeg kan. · Thi tifold
tak for hjælp har du mig givet, · hvis jeg som du
kan tappert tro på livet · og holde stand, til nø-
dens tid er omme · og trygt se frem mod våren,
der skal komme *Sigfred Pedersen* (9).

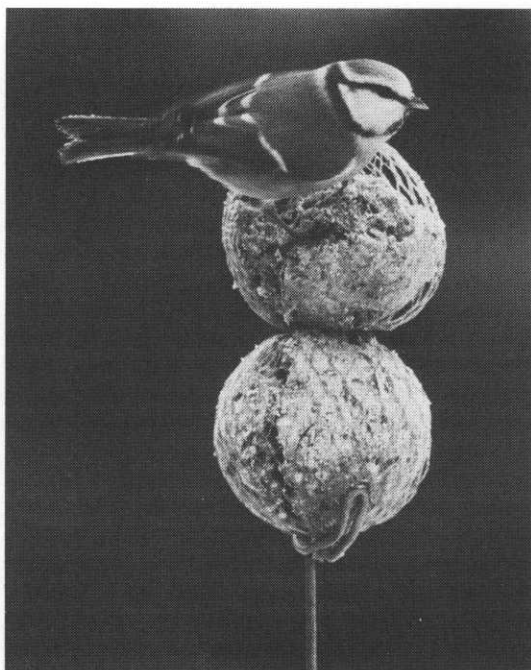
Ene tilbage, på sneens pude, · sad en musvit bag
den frosne rude, · meldte at vinteren voksede der-
ude *Axel Juel* (10). Marken øde, haven tom. ·
Hvem er det, der smutter om, · sort og grøn, gul
og hvid, · i den våde mørketid? · Hop i hop, ned
og op, · kvidrer fint en lille fugl · i den skarpe sne
ved jul. · Hvem har liv, når livet dør? · Den;
skønt falmet og forslidt · har den mod til lidt kul-
ør, · kvidrer, mens den døjer sit: · »Slid din tid!«
– god dag, musvit! *Valdemar Rørdam* (11).

Idelig filer den små musvit · sin sav i den frostklar-
re dag *Valdemar Olsen* (12): hørtes en lyd, som
om en le blev hvæsset, · var det musvittens lille
muntre fil *Valdemar Rørdam* (13). En musvit ta'r
fat på at file sin sav, · og den filer på kraft som en
håndværker brav, · så en anden bli'r smittet og
også ta'r fat *Peter Ommerbo* (14). En småfugls
fløjtespil blev ved, blev ved · med toner bittesmå
og sølverrene · som var det selve dagens dybe
fred, · der sang så blidt imellem mørke grene
Kirsten Aakjær (15).

Ude på plænen i parken · kvitser en solglad mus-
vit. ·· Frøkenen lytter til fuglen, · soldur, triol,
sol-la-bi, · glemmer sit kridhvide hjerte · for en
musvitfantasi *Grete Friis* (16).

Marinus Børup, Musvit (17); Harald H. Lund,
Musvit (18); Peter Ommerbo, Musvitten (19);
Valdemar Rørdam, Musvit (11); Sigfred Pedersen,
Den grå musvit (9).

LITTERATUR: (1) 630d 87; (2) 695b 11; (3) 475
106; (4) 910c 35; (5) 438 48; (6) 16c 72; (7) 782q
13; (8) 625c 31; (9) 676c 12f; (10) 413f 59; (11)
753o 63f; (12) 656 24; (13) 753t 99; (14) 657c 28;
(15) 938 76; (16) 249c upag.; (17) 118g 64; (18)
537p 64; (19) 657b 48.

Blåmejse pikker i foderkugle. BIOFOTO/Erik Thom-
sen.

Mejser, *Aegithalos*, *Parus*, *Sitta*

Mejse, fællesgermansk, lån fra tysk meise (oldhøj-
tysk meisa); af germansk maiso 'lille, tynd', som
menes beslægtet med norsk dialektord meis
'tyndt, svageligt menneske', der hentydes da til
mejsernes lille spinkle krop (1).

– Danmarks Dyreverden 8, 140-56.

SORTMEJSE, *Parus ater*; det blåsorte hoved har
hvide kinder og hvid plet i nakken, oversiden er
brunsort, halen sort og undersiden hvid. Alm. i
navnlige midt- og sønderjyske granplantager.
Svartkop 'sorthoved, Amager (2).

BLÅMEJSEN, *Parus caeruleus*, ligner en musvit,
men er mindre og har blå isse, gulgrå underside,
blålige vinger, den gule underside uden midter-
stribe. Alm. ynglefugl i næsten alle vore skove.
Blåhætte NVSjælland (3), *gendarm* Ålsgårde (4).

TOPMEJSE, *Parus cristatus*, har sort- og hvidspæt-
tet nakketop, lysebrun over- og hvidlig underside.
Hyppig ynglefugl i jyske og fynske nåletræsplanta-
ger.

Nordens kakadue (5) sigter til nakketoppen.

GRÅMEJSE eller SUMPMEJSE, *Parus palustris*, kendes på dens blanksorte isse, brunlig over- og lysegrå underside. Ret. alm. i løvskovssumpe, krat, haver og parker.

Nonne 1796 (6), *hampmejsje* 1809ff (7), *kalotten* Karrebæk fjord (8).

HALEMEJSEN, *Aegithalos caudatus*, hører til vore mindste fugle; oversiden er hvid med sorte og rødlig felter, vingerne sorthvid brogede, undersiden renhvid, den meget lange hale sort og lidt kløftet. Ret alm. ynglefugl i skove, krat og sumpe.

Gumpefugl (gompafoul) Bornholm (9), *uglemoskevit* København (10), efterleddet = musvit (s.d.).

SPÆTMEJSE, *Sitta europaea*, er en lille buttet fugl med kort hale, har gråblå ryg og gullig til hvid underside. Megel alm. ynglefugl i løvskov (særlig egeskove).

Egde o. 1700 (denne fugl?) (11), *blåspætte* 1796 (8), *nøddehakker* 1852ff; SØFyn (12), *nøddeknækker* (13), *ålen* Tureby SSjælland (14).

LITTERATUR: (1) 626 249; (2) 169 3, 1931-31, 148; (3) 388; (4) 233 9, 1941, 36; (5) 82 101; (6) 219 8, 638, 1179; (7) 439d 274; 756 25, 859; (8) 169 2, 1925-29; 30; (9) 785 (10) 160 1904/4:283; (11) 434 1,441; (12) 451 70; 388 (Hesselager); (13) 683b 109; (14) 169 2,1925-29,30.

PROSA OG POESI

Mejser med muntre stemmer kvidrede et hav af musik *Johannes Jørgensen* (1).

[Halemejsens] sarte rødlige, grålige og sorte farver klær den lille buttede, kuglerunde krop så godt, og den lange elegante hale dikker let og yndefuldt i takt til den legende, hoppende flugt ... Ganske stille – næsten uden at trække vejret – står man og betragter de små alfers åndeagtige færd gennem det sneflimrende grenmylder *Svend Kaulberg* (2).

Se på blåmejsen, den lille spilopmager ... Et par mørkeblå streger ned gennem øjnene og op til næbbet fra den himmelblå halsring fremhæver de hvide kinder og giver den et lystigt kattesmil *N. J. Tortzen* (3). Oversidens skinnende farve viser den ned mod jorden; det er, som en blå blomst pludselig er sprunget ud oppe mellem de grønne bøgeblade *Asger Ditlevsen* (4); hvorfor altid tale om tropernes strålende fugle når vi blandt vore egne har en så skøn åbenbaring som blåmejsen? *Ingvald Lieberkind* (5). Blåmejsen fin · kimer en trille · som perlende vin, · mens januar råder i landet *Peter Ommerbo* (6).

På kryds og tværs gennem skoven ... op og ned ad de blanke bøgestammer farer som en flyvende

mus den vævre spætmejsje; den er indenom i alle grenhuler, kigger i hver sprække og gennemsøger barkens mos. Så på én gang går den tilvejs ... og istemmer sit parringsfløjt, det vidtklingende tyh-tyh. Det virker voldsomt i skovtystet (a). Væver som egeret og rastløs som skovmusen ... I den årle morgen ses hannen i en høj trætop, den drejer sig til alle sider og fløjter sit vidtklingende tyh! tyh! Gang på gang gentager den det, gør det mere og mere fuldttonende blødt og lokkende. Ingen kan undgå at høre dette langtrukne, stemningsfulde lokkefløjt, der som i en nøddeskal rummer hele vårbrusets poesi (b) *Svend Fleuron* (7). Spætmejsen hamrede både af nødder *Tove Meyer* (8).

LITTERATUR: (1) 432e 71; (2) 438d 25; (3) 51 4/1 1950; (4) 180 1, 9; (5) 515 Fugle 1496; (6) 657c 47; (7) a 222f 49; b 222y 171; (8) 567d upag.

Gærdesmutte, *Troglodytes troglodytes*

Vor faunas næstmindste fugl (efter fuglekongen) er brun med mørkere tværlinier og har en lille skråt- til lodretstillet hale, der ofte vipper højere end hovedet. Alm. ynglestrejffugl i skyggefuldt skovterræn nær rindende vand, i tæt havebuskads og i risbunker.

– Danmarks Dyreverden 8, 158-61.

Gærdesmutte o. 1700ff (1), gærde- i betydningen levende hegn og hæk, som fuglen smutter ind og ud af.

Jordsmutte 1622 og *gårdsmutte* 1626-o. 1700 (2), *nældekonige* 1667ff (3) *næssekonige* o. 1700-1809 (4), *brunsmutte* o. 1700, små vævre brunlødede folk kaldes brunsmuttede (5), *tomme, tommeliden* (-liding) Bornholm 1756ff (6), (*lille, bitte, grå*) *Thomas i gærdet* 1763ff; Sønderjylland, S og Øjylland, Samsø (7), *gærdekonige* 1764ff; Bornholm (8), *fuglekonge* 1802ff (9), *Thomas* 1823 (10), *Peter nonsmad* 1838 (11).

Gærdevippe Sønderjylland 1852ff (12), *lille/ bitte Thomas* (Tammes, Tams) Sønderjylland, S. og Øjylland (13), *gårdvippe* Sønderjylland (14), *Peter i gærdet* Agerskov o. 1860 (15), Hesselager SØ-Fyn (16), *Thomas (Tammes) vinter* Åbenråegnen, SJylland (17), *kongefugl* Als, Køgeegnen (18) sml.